



LELYSTAD
CLIËNTENRAAD
SOCIAAL DOMEIN

Aan College van B&W Gem. Lelystad

Van Cliëntenraad
Sociaal Domein Lelystad

Adres Postbus 91
8200 AB Lelystad
SecretariaatMesselink@lelystad.nl

Adres Monnickendamstraat 64
8244 EE Lelystad

Telefoon 0320 262960

E-mail Secretariaat@clientenraadsociaaldomeinlelystad.nl

Datum 10 oktober 2024
Onderwerp Gevraagd advies Uitgangspunten Knoppenplan Jeugdzorg Lelystad
Van Cliëntenraad Sociaal Domein Lelystad

Geacht College,

De komende jaren zal de gemeente het met minder budget moeten doen. Zaken die als vanzelfsprekend gedaan werden, moeten tegen het licht worden gehouden om ervoor te zorgen dat de toekomst een financieel gezonde fundatie zal hebben. Daarnaast hebben we in Nederland met elkaar ervoor gezorgd dat de jeugdhulp onbetaalbaar is geworden. De jeugdhulp lijkt dé oplossing voor alle problemen te zijn. Met u zijn we van mening dat een koerswijziging moet plaatsvinden zodat er minder of minder zware jeugdhulp nodig zal zijn, maar waarbij de jeugdige wel de hulp ontvangt die hij of zij nodig heeft. We gaan voor kwalitatief goede oplossingen in de hoop dat dit ook een kostenbesparing met zich mee gaat brengen.

De cliëntenraad heeft met dit knoppenplan nog weinig inzicht in welke invloed de veranderingen die u wilt inzetten op de inwoner zal hebben. Een meer inhoudelijk advies zal volgen wanneer het programmaplan jeugd wordt voorgelegd.

Voor wat betreft het raadsvoorstel Uitgangspunten Knoppenplan Jeugdzorg Lelystad:

1 De volgende uitgangspunten om te komen tot een andere jeugdzorg, tot een anders kijken naar zorg (Knoppenplan Jeugdzorg Lelystad) vast te stellen

In de argumenten geeft u aan: " *We zetten steeds meer jeugdzorg in. Meer zwaardere (specialistische) jeugdzorg. Professionele hulp neemt toe, en daarmee neemt de hulp die het dichtst bij de kinderen staat, het gezin, de familie en bekenden, dus relatief af*". Wij vragen ons af of de hulp -niet professionele hulp- inderdaad afneemt. Dat hoeft niet het geval te zijn. We zijn van mening dat de gevolgtrekking "daarmee" niet juist is.

Datum 10 oktober 2024
Onderwerp Gevraagd advies Uitgangspunten Knoppenplan Jeugdzorg Lelystad
Van Cliëntenraad Sociaal Domein Lelystad

1a Het gezin is altijd in de lead met daaromheen het (eigen) netwerk

We kunnen ons vinden in het uitgangspunt dat het gezin in de lead is, echter zijn er situaties denkbaar waarbij het gezin dit niet kan vanwege diverse redenen. Wij adviseren u in deze gevallen de verantwoordelijkheid op te pakken om te zorgen dat deze gezinnen wel de hulp krijgen die ze nodig hebben.

2b In 2028 groeien meer jeugdigen thuis, of zo thuis mogelijk op

Wij onderschrijven het standpunt dat meer jeugdigen zo thuis mogelijke opgroeien in plaats van in bijvoorbeeld een instelling. Dit betekent wel dat er ook ingezet moet worden op de werving van pleeg- en gezinshuisouders en adviseren u hiervoor een plan van aanpak te maken.

2c Voor 2028: een verdere afname van het aantal jeugdigen in verblijf

De cliëntenraad benadrukt dat om afname van kinderen in verblijf te realiseren, meer ambulante hulp nodig is. We zien uit naar hoe dit een plek krijgt in het programmaplan. In het verlengde hiervan zet de cliëntenraad vraagtekens bij lagere gemiddelde kosten per kind per jaar in jeugdhulp zonder verblijf. Is dit wel haalbaar, als je juist meer ambulante jeugdhulp nodig hebt om verblijf te voorkomen? Ook dit zien we graag terug in het programmaplan.

3 Ter versterken van het gezin en het netwerk

Wat betreft passende jeugdhulp is niet alleen het onderscheid tussen lichte en zware hulp belangrijk. Het is ook belangrijk dat zo spoedig mogelijk hulp ingezet wordt. Door wachtlijsten kan problematiek zwaarder worden waardoor er zwaardere hulp nodig is.

3a We maken een nieuw, gedeeld referentiekader

U geeft aan dat u zal aansluiten op de vragen van inwoners en niet naar hulpvragen gaat zoeken. We juichen toe dat wordt overgegaan van aanbod gestuurd naar vraag gestuurd werken, iets waar wij als cliëntenraad al langer voor pleiten. Tegelijkertijd is er dan het risico dat er achterover gehangen gaat worden wanneer er geen vragen komen. Wanneer er al een tijd een situatie in een gezin is waarbij bijvoorbeeld de ouders al veel hebben geprobeerd en niet meer weten wat ze moeten doen, is het mogelijk te moeilijk om een hulpvraag te benoemen. Wij adviseren u dan ook om alert te blijven en inwoners te helpen met het formuleren van de hulpvraag, mocht dit nodig zijn.

Een nieuw gedeeld referentiekader begint vaak bij de professionals, maar we vragen extra aandacht voor de inbreng van ouders. Ouders maken zich wellicht te vlug zorgen dat er iets met hun kind aan de hand is en hulp nodig heeft. Er zijn ook ouders die denken dat het afwijkende gedrag van hun kind normaal is voor de leeftijd en daardoor laat ofwel geen hulp vragen en dus ook niet krijgen. Wij adviseren u aan te geven wat normaal is in onze samenleving, duidelijk te maken.

3b Samen met de stad en de Maatschappelijke Agenda

We zijn zeer content dat u dit proces samen met de stad wil gaan oppakken. Tevens staat bij deze knop aangegeven: "we werken integraal". In ons advies inzake het programmaplan sociaal domein 2022 hebben we het volgende aangegeven:

"U geeft aan dat integraal werken in het sociaal domein een speerpunt is. Wij denken dat samenwerken altijd goed is; ook om daarbij verder te kijken dan het sociaal domein. Integraal werken kan meer efficiency bieden en daarmee financieel aantrekkelijk zijn. Nog belangrijker vinden wij dat beter gekeken wordt naar alle leefgebieden van inwoners met ondersteuningsvragen. Dat zal ertoe bijdragen dat zij daadwerkelijk maatwerkzorg krijgen om volwaardig te kunnen meedoen aan de samenleving...(.....) In de afzonderlijk beschreven onderdelen van het sociaal domein zien we van die beoogde integrale aanpak toch minder terug dan gehoopt. Zo blijft de aanpak van multi-problematiek nog beperkt tot de bij de focuspunten genoemde pilot.

Wij adviseren u te beginnen met integraal werken binnen het gemeentehuis, zodat de medewerkers buiten hun eigen koker kruipen en u de beleidsterreinen werkelijk integraal kunt maken. Zolang het integraal werken binnen deze muren niet lukt, wordt de burger van het kastje naar de muur gestuurd. Dit geldt voor alle 3 de wetten, inclusief de aanpalende terreinen zoals leerlingenvervoer en onderwijs. Nu kan het zo zijn dat een gezin bezig is met 5 aparte aanvragen voor gemeentehulp, zoals jeugdhulp, aanvraag rolstoel, aanvraag leerlingenvervoer, aanvraag invalidenparkeerkaart en huishoudelijke ondersteuning. Terwijl als de gemeente integraal zou werken, dit voor het gezin maar 1 aanvraag zou betreffen.”

Wij verheugen ons dat integraal werken nog steeds een speerpunt is. Hierbij willen we als advies meegeven om in een gezin de Doorbraakmethode wellicht vaker toe te passen, iets wat de VNG ook onderschrijft. Integraal werken kan veel besparingsmogelijkheden bevatten. In plaats van symptomen te bestrijden door jeugdhulp te bieden, is het beter om breder te kijken naar het gezin en hun omgeving en aan de achterliggende oorzaken te werken.

3c We versterken ‘community’s’:

Wanneer mensen meer voor elkaar gaan zorgen, is er minder hulp van organisaties nodig. Community’s zouden dit kunnen bevorderen. De cliëntenraad wil meegeven dat het van belang is om de voordelen van community’s bekend te maken, juist voor inwoners die minder tijd hebben voor community’s zoals ouders met kleine kinderen die beiden werken.

Tevens is het van belang de professionals binnen de community’s (bijvoorbeeld een voetbaltrainer) en binnen de algemene voorliggende voorzieningen toe te rusten, zodat zij ook inhoudelijk kunnen bijdragen aan het welzijn van onze inwoners.

Verder willen we nogmaals benadrukken dat sommige ombuigingsvoorstellen die in de informatienota aan de raad zijn opgenomen, tegenstrijdig zijn met het bevorderen van community’s. Wij adviseren dan ook op deze voorstellen niet te bezuinigen.

3d 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur

De cliëntenraad onderstreept met uitroepwoorden één gezin, één plan, één regisseur. Qua belangrijkheid zou deze maatregel naar voren gehaald moeten worden.

In ons advies programmaplan onderdeel jeugd van juni 2019 hebben we het volgende opgenomen:

“Wij adviseren er op toe te zien dat in de praktijk gewerkt wordt met de leidraad: één gezin, één plan en één regisseur. De rol van een regisseur is noodzakelijk om efficiënt te kunnen werken, waarbij specialisten en informele zorg (familie en naasten als mantelzorgers en vrijwilligers) meer en beter op elkaar moeten worden afgestemd en om te toetsen of de ingezette hulp passend is. Uitgangspunt hierbij moet zijn: wat heeft het kind/het gezin nodig om zo goed mogelijk te kunnen functioneren en ouders de zorg voor hun kind kunnen blijven volhouden.”

In de afgelopen jaren is er helaas niets van dit streven van de grond gekomen. Zoals ook al eerder in dit advies benadrukt, kan integraal werken, met één plan per gezin, wat uitmondt in één aanvraag, de wereld van verschil maken. Eén regisseur die aanspreekpunt voor de ouders is, waar ouders al hun vragen vanuit verschillende gebieden neer kunnen leggen. Eén regisseur die vervolgens dingen kan regelen over de muren van de verschillende wetten heen.

Wij adviseren de uitwerking en uitvoering van dit gedachtegoed zo spoedig mogelijk vorm te gaan geven.

4 Ten behoeve van de algemene voorliggende voorzieningen

Om de maatregelen “Algemene voorliggende voorzieningen” te laten slagen moeten de professionals goed worden toegerust voor deze taak.

De cliëntenraad ziet ombuigingsvoorstellen die preventie moeilijker maken, terwijl de gemeente meer op preventie wil inzetten. Wij adviseren dan ook niet te bezuinigen op deze voorstellen.

5 Specialistische jeugdhulp

Wat betreft de knoppen – specialistische jeugdhulp vindt de cliëntenraad het belangrijk dat er ruimte blijft om in individuele gevallen af te wijken van deze regels en maatwerk te leveren.

5a Stoppen met hetgeen niet werkt

Als een vorm van jeugdhulp niet werkt, is het goed om ermee te stoppen. De cliëntenraad vraagt zich wel af wie bepaalt dat het niet helpend is. Wij adviseren om de ervaringen van ouders en jeugd het zwaarst te laten wegen in deze afweging.

5b Aanscherpen Nee, tenzij en 5c Sturen op het beperken van verlengingen

Wij snappen dat het steeds verlengen van behandelingen niet altijd leidt tot een beter welzijn van de jeugdige. Tevens dat deze vorm van jeugdhulp een dure aangelegenheid is en dat het goed zou zijn om hierop te kunnen sturen. De cliëntenraad heeft wel zorgen over het feit dat u, door dit principe, op de stoel van de deskundige gaat zitten, waardoor wellicht de jeugdige zijn behandeling niet af kan maken. Dit fenomeen, het op de stoel van de deskundige gaan zitten, hebben we al eerder besproken in de gesprekken inzake de bijlage van de wijziging van de Beleids- en nadere regels jeugdhulp Lelystad 2021, waarin u bijvoorbeeld op wilde nemen dat een EMDR-behandeling per week minimaal 3 tot maximaal 12 sessies van 1,5 uur heeft. Wij vinden dat alleen een behandelaar kan aangeven hoeveel sessies of behandelingen nodig zijn. Het 'strikt toepassen van de afspraken en contracten' kan op dat moment dus schade geven aan de behandeling van de jeugdige. Wel kunnen we ons voorstellen dat er gesprekken zullen worden gevoerd met behandelaars waar vanuit de data blijkt dat ze gemiddeld langer doen over behandelingen.

Tevens adviseert de cliëntenraad om goede alternatieven in beeld te hebben bij een afwijzing van een verlenging. Wanneer een behandeling afloopt en er is een alternatief (in een lichtere vorm, of zelfs in de basis) dan geeft dat meer vertrouwen aan de jeugdige om daadwerkelijk te stoppen met de behandeling en hij dus niet zomaar 'in het diepe wordt gegooid'.

6b Eerder beginnen met het voorbereiden op het zelfstandig leven

Bij deze knop staat dat het doel is om jeugdigen zo snel mogelijk een perspectief te bieden op een leven zonder professionele jeugdhulp. Wij vinden dat dat niet specifiek geldt bij jongeren die binnenkort 18 jaar zullen zijn maar bij alle jongeren. Het doel is goede zorg te bieden waarbij ze handvatten krijgen om het daarna weer alleen te kunnen doen. Dat geldt voor elke leeftijd.

We gaan ervan uit dat een behandeling niet wordt stopgezet omdat de jongere 18 jaar wordt maar gewoon door kan lopen tot het doel van de behandeling is bereikt.

Wel wil de cliëntenraad extra aandacht voor de overgang 18-/18+. Hoe kunnen we 16+ beter voorbereiden op volwassenheid? En dat geldt dan zowel voor de jongeren met als zonder jeugdhulp.

7.1 Dit zijn aandachtspunten van de raad.

Kanttekeningen

Wij onderschrijven uw opmerking over de community's en preventieve maatregelen, dat sommige ombuigingsvoorstellen niet bijdragen aan de uitgangspunten uit het Knoppenplan jeugdzorg Lelystad. Voor wat betreft de ombuigingen in het voor veld is het voor de cliëntenraad niet duidelijk over welke 'projecten' hier wordt gesproken gezien er alleen een aantal voorbeelden worden beschreven. Zonder inzicht in de projecten, kun je ook niet bepalen welke invloed een bezuiniging/ombuiging op de inwoner zal hebben. Tevens vragen wij ons af wanneer een project 'te weinig bijdraagt' en hoe de criteria hiervan vastgesteld worden.

Vervolg

De cliëntenraad is content dat u aangeeft de komende tijd vooral te gaan luisteren, ophalen en de stem van onze jeugdigen, ouders en maatschappelijke partners een plek te geven als input voor het uitvoeringsplan. We vinden het belangrijk om draagvlak te creëren bij de inwoners voor mogelijke ombuigingen, bezuinigingen en veranderingen zodat het vertrouwen in de overheid, dus ook de gemeente, niet verder onder druk komt te staan.

Extra aandachtspunten vanuit de cliëntenraad

Onafhankelijke cliëntondersteuning

Het begrip onafhankelijke cliëntondersteuning komt met regelmaat terug in onze adviezen. Wij vinden het belangrijk dat inwoners bekend zijn met de hulp die ze vanuit een cliëntondersteuner kunnen krijgen. Gelukkig is het in de huidige verordening jeugdhulp Lelystad 2021 nu ook benoemd, echter gaat ons dit niet ver genoeg. Wij zijn van mening dat een onafhankelijke cliëntondersteuner de ouders goed kan bijstaan in het formuleren van de hulpvraag en het realiseren van hulp, bijvoorbeeld door het hele traject met de ouders op te trekken en bij gesprekken aan te sluiten. Dit geeft de ouder meer veiligheid en rust. Tegelijkertijd zal de hulp van de cliëntondersteuner ervoor zorgen dat het traject van de aanvraag sneller kan verlopen doordat de ouder al duidelijker heeft wat voor hulp nodig is, wat weer kostenbesparend werkt. De cliëntondersteuner kan bijvoorbeeld ook al aangeven dat een ander traject, zoals een vraag richting het voor veld maar ook naar bijvoorbeeld de WLZ een betere weg is. Veel ouders weten niet dat ze een onafhankelijke cliëntondersteuner kunnen inschakelen. Op de website van de gemeente Lelystad kun je ook niets meer vinden hierover. Als je via-via op de site komt van MEE Samen, gericht op Lelystad, lees je alleen over de sociale wijkteams bij ondersteuning voor WMO-vragen. Daarnaast staat er iets over cliëntondersteuners voor de WLZ. Nergens staat een optie voor ouders die ondersteuning willen inzake de problemen met hun kinderen. Wij adviseren u om aan inwoners op een makkelijke en duidelijke manier kenbaar te maken dat er onafhankelijke cliëntondersteuning beschikbaar is op het gebied van zorg en ondersteuning, jeugdhulp, onderwijs, welzijn, wonen, werk en inkomen zoals verwoord door het ministerie van VWS. Tevens adviseren wij u om met meerdere organisaties voor onafhankelijke cliëntondersteuning te werken zodat er meer kennis en mankracht beschikbaar is.

Persoonsgebonden budget

In ons advies '2021-05 gevraagd advies Verordening en Beleids- en nadere regels Jeugdhulp 2021' hebben wij het volgende geformuleerd:

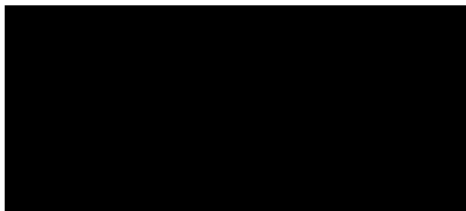
“Wij adviseren om het PGB beter toegankelijk te maken en te houden. Een goed ingezet PGB is voor de gemeente goedkoper dan ZiN. Wij adviseren om het informele PGB tarief te verhogen en aan te sluiten bij de WLZ of de ZvW. (...) Het uurtarief is nu zo laag dat niemand hiervoor kan/wil werken. Dat maakt dat hulpvragers nu moeten kiezen voor formele zorgverleners met een veel hoger tarief of de keus maken voor duurdere ZiN.

Daarnaast wordt er vaak vanuit gegaan dat het informeel tarief voor naasten geldt. Zie ook de toelichting bij artikel 12 (Onderscheid formele en informele hulp). Er is echter nog een groep waarvoor het informele tarief toegepast kan worden, namelijk de hulpverleners die een overeenkomst hebben met de hulpvrager. Zij zijn geen naasten van de hulpvrager. Het is dan ook onjuist om te zeggen dat informele hulp alleen naasten betreft. Dat er vaak alleen mensen uit het sociale netwerk voor dit informele tarief werken, wordt veroorzaakt door het te lage uurloon voor de beroepsmatige hulpverleners die niet onder de criteria uit artikel 2 vallen. (...) Wij adviseren om de zorgverleners met een MBO opleiding ook de mogelijkheid te geven om formele hulp te zijn.”

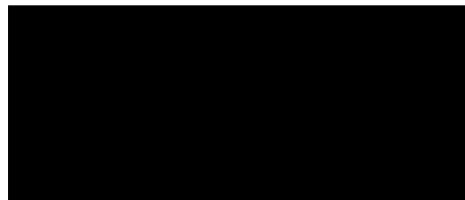
Wij onderschrijven nog steeds bovenstaande adviezen en denken dat met de huidige situatie in de jeugdhulp een goed en toegankelijk pgb een goede ombuiging zou zijn, zowel in verband met de lagere kosten als het oplopende tekort aan zorgmedewerkers.

Namens de Cliëntenraad Sociaal Domein Lelystad

Met vriendelijke groet,



Frans van Rijnsoever
Voorzitter



Brigit van Walstijn
Secretaris